

Kraljeva Katinara

90-letnica poslikave cerkve Svete Trojice na Katinari

Letos mineva 90 let poslikave mogočnega križevega pota v cerkvi Svete Trojice na Katinari, ki nam jo je zapustil akademski slikar Tone Kralj. Zaradi pandemijskih ovir ni bilo mogoče slovesno obeležiti tistega daljnega 10. oktobra 1931, ko je bilo restavriranje katinarske cerkve dokončano, zato smo se kot verska skupnost te obletnice spomnili s kratko omembo po maši 10. oktobra letos. Slovesnost je posnela krajevna slovenska televizija. Poleg Tona Kralja smo se spomnili tudi njegove žene Mare in pa pobudnika te velike umetnine, župnika Huberta Leilerja.

Slikarja so oblasti stalno zasledovale

Povrnimo se h Kraljevim poslikavam naše cerkve. Slikarja je torej leta 1931 na Katinaro povabil gospod Leiler. Čeprav je bil na Katinari samo šest let, je takoj po svojem prihodu želel vrniti cerkvi v prvi svetovni vojni odvzete zvonove. Država je zavlačevala z obljubljenimi odškodninami, zato se je med župljani začela nabiralna akcija. Končno je pozneje prišel še državni prispevek in tako je lahko gospod Leiler na Katinaro povabil slikarja Kralja, ki je poleg poslikav dal cerkvi skoraj popolnoma drugačno podobo.

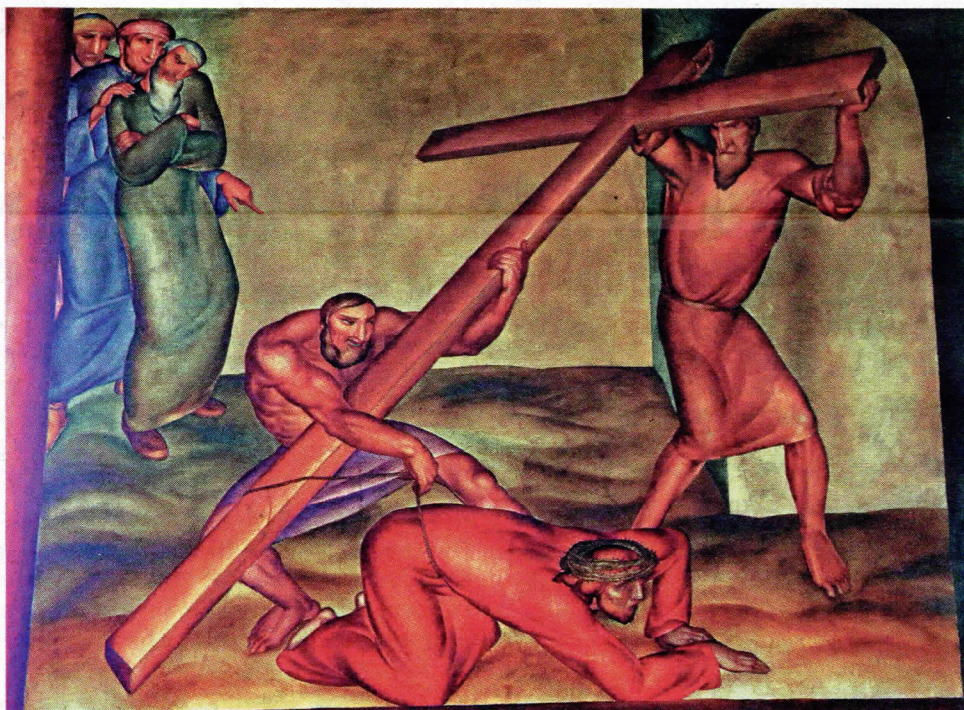
Kralj je vso notranjost cerkve ovil v mogočni križev pot, ki ne ponazarja samo Kristusovega trpljenja, temveč tudi bolečino našega ljudstva ter njegovo globoko vero, brez katere ta umetnina ne bi nastala.

Bilo je v času najhujšega zatiranja naših primorskih ljudi in v letu po usmrtni žrtvi na bazovski gmajni. Tako je Kralj vso notranjost cerkve ovil v mogočni križev pot, ki ne ponazarja samo Kristusovega trpljenja, temveč tudi bolečino našega ljudstva ter njegovo globoko vero, brez katere ta umetnina ne bi nastala. Spomnili smo se tudi nekaterih starejših župljanov, ki so dela v cerkvi doživljali in spremljali ter smo jih še utegnili poznati. Mnogi otroci iz bližnjih vasi so slikarju pomagali tako, da so mu držali lončke z barvami in premikali lestve, starejši pa pri sestavljanju gradbenih odrov.

Bili so to temni časi, slikarja so oblasti stalno zasledovale, tako da je svoja dela dokončal v najkrajšem času in se premikal iz enega kraja v drugega. Na Katinari je začel delati junija 1931, dokončal ga je že oktobra istega leta, kot razberemo iz njegove oznake za glavnim oltarjem. Njegovo delo na začetku mnogih faranov ni povsem prepričalo. Naj navedemo še, da je bilo načrte treba dostaviti škofiji v odobritev in nekaj slik je bilo zavrženih. Te je Tone Kralj pozneje razstavljal na Beneškem bienalu. Vse angelčke, ki krasijo apsido in oltar Matere

1. postaja: Jezus pred Pilatom Foto: Ivo Zajdela

9. postaja: Jezus tretji pade pod križem Foto: Ivo Zajdela

13. postaja: Jezusa vzamejo s križa in položijo Mariji v naročje Foto: Ivo Zajdela

Božje, je naslikala njegova žena Mara, ki mu je pomagala pri poslikavah. Po slikarjevi smrti je Mara Kralj večkrat prišla na Katinaro. Veselila se je v devetdesetih letih restavriranih moževih fresk, saj so jih s pomočjo dežele in župljanov rešili propada. Gospoda Leilerja se je spominjala z globokim spoštovanjem in v zahvalo podarila župniji njegov portret, ki ga je sama naslikala.

Tone Kralj je v teh krajih zapustil svojo zadnjo sled s poslikavo cerkvice v vasi Pesek. Pred smrtjo 9. septembra 1975 mu je bila v Ljubljani leta 1972 dodeljena Prešernova nagrada za življenjsko delo, leta 1974 pa so v Kostanjevici na Krki odprli stalno razstavo njegovih del. Prav bi bilo, da ne bi zanemarili te bogate Kraljeve zapuščine, na katero smo Slovenci in katinarski farani lahko ponosni. Še zlasti Primorska mu je hvaležna za čutenje s trpljenjem ljudi pod strahovlado, saj je s čopičem izpovedal to, kar je bilo z besedo prepovedano. Trajen zgodovinski opomin, ki ga je zapustil po naših cerkvah, predstavlja tudi umetnostni dokument o vlogi primorske duhovščine pod prestalim nasiljem.

Še zlasti Primorska je Kralju hvaležna za čutenje s trpljenjem ljudi pod strahovlado, saj je s čopičem izpovedal to, kar je bilo z besedo prepovedano.

Prvi duhovnik kot žrtev revolucije

Še par besed o pobudniku te veličastne mojstrovine, ki krasijo katinarsko cerkev, Hubertu Leilerju. Po končani poslikavi so ga tedanje oblasti zasledovale zaradi globoke narodne zavesti, ki je razvidna tudi iz samega naročila križevega pota slovenskega naroda. To nakazuje že prva postaja ob Jezusovi obsodbi s Poncijem Pilatom in množičnimi rimskimi pozdravi.

Po obisku v sosednji vasi Boršt februarja 1932 so gospoda Leilerja znanci skrivaj obvestili, naj se na Katinaro nikar ne vrača, ker ga iščejo. Podal se je čez mejo. Naslednjega dne so bili katinarski verniki pri maši brez župnika. Fašisti so cerkev obkolili, vanjo pa si niso upali. Zbrani župljani pa so molili in ob orgelski spremljavi peli slovenske nabožne in posvetne pesmi. Leiler se je pred fašisti takrat umaknil na Golnik, po nemški zasedbi pa je spet postal begunec in se zatekel k bratu v Ljubljano, kjer so po ulicah že začele padati žrtve. Leilerja so ubili 21. marca 1942 kot prvega duhovnik, žrtev revolucije. Izgovor je bil, da je bila to »pomota«. Počiva na ljubljanskih Žalah, kjer smo se mu katinarski župljani pred nekaj leti oddolžili s cvetnim vencem. Toliko v spomin na daljni oktober 1931, ko je bila poslikana cerkev Svete Trojice na Katinari.